

БРИЛЁВ М. А. ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ХИЩЕНИЕМ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ, РЕМОНТЕ И ЭКСПЛУАТАЦИИ АВТОМОБИЛЬНЫХ ДОРОГ

Исследованы основные элементы оперативно-розыскной характеристики преступлений, связанных с хищением бюджетных средств при строительстве, ремонте и эксплуатации автомобильных дорог. В результате анализа теории оперативно-розыскной деятельности выделены такие составляющие оперативно-розыскной характеристики указанных преступлений: уголовно-правовая (предмет преступного посягательства, объект, объективная сторона, субъект, субъективная сторона); криминологическая (состояние, динамика, формы проявления преступлений, личность преступника, причины и условия, способствующие совершению преступления); криминалистическая (типовые и оригинальные способы совершения и маскировки преступления, следы совершения преступления).

Ключевые слова: оперативно-розыскная характеристика, бюджетные средства, ремонт, строительство, эксплуатация, автомобильные дороги, преступление.

BRILEV M. O. OPERATIVE AND SEARCH CHARACTERISTICS OF CRIMES RELATED TO EMBEZZLEMENT OF BUDGET FUNDS DURING CONSTRUCTION, REPAIR AND EXPLOITATION OF ROADS

The basic elements of operative and search characteristics of crimes related to embezzlement of budget funds during construction, repair and exploitation of roads have been studied. As a result of the analysis of the theory of operative and search activities the author has distinguished the following components of operative and search characteristics of these crimes: criminal and legal (the object of a criminal assault, object, objective side, subject, subjective side); criminological (the status, dynamics, offender's personality, causes and conditions that facilitate the commission of a crime); forensic (typical and original ways of committing and masking crimes, traces of the crime).

It is concluded that knowing the elements of operative and search characteristics of the considered crimes provides an opportunity for an operative officer to successfully carry out search activities on detecting such crimes, to plan measures to document criminal intentions of defendants, to develop operative combinations to implement the materials of cultivation, as well as effectively realize operative support of criminal proceedings.

Keywords: operative and search characteristics, budget funds, repair, construction, exploitation, roads, a crime.

УДК [340.69:336.71](477)

С. В. ЄВДОКІМЕНКО,

кандидат юридичних наук,

судовий експерт з економічних досліджень,

директор ДП «Харківський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою»

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У ПРОТИДІІ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Розглянуто питання виявлення правопорушень із розкрадання грошових коштів шляхом їх повного або часткового неоприбуткування, що встановлюється за допомогою вивчення відповідних банківських документів, тобто з використанням документальних методів дослідження. Визначено способи розкрадання кредитів, які наносять найбільші збитки у банківській діяльності. Зазначено, що проведення судово-економічної експертизи правопорушень у банківській сфері в частині дослідження фактів розкрадання кредитів передбачає розгляд певних питань, що вивчаються у ході розслідування, та видів документів з інформацією про кредитні операції. Поруч із вивченням цих питань експерту необхідно також оцінити зміну фінансових результатів за період, що перевірявся.

Ключові слова: банківські операції, грошові кошти, вклади, кредити, позичальник, платежі, облікові документи.

Yevdokimenko, S.V. (2015), "Forensic and economic expertise in combating violations in the banking sector" ["Судово-економічна експертиза у протидії правопорушенням у банківській сфері"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 77–83.

Постановка проблеми. Важливими для досягнення ефективності та результативності у боротьбі зі злочинною діяльністю є облік і реалізація соціально-економічної зумовленості завдань, що поставлені, та можливості їх виявлення. Особливе місце у низці подібних завдань у сучасних умовах займає банківська сфера, оскільки все частіше мають місце правопорушення з розкрадання грошових коштів різними способами, що наносить значний збиток і державі, і окремій особі.

Стан дослідження. Питання виявлення правопорушень у банківській сфері розкривались у роботах О. М. Бандурки, Г. А. Матусовського, М. І. Камлика та інших. Вони дають визначення основним видам правопорушень та акцентують увагу на основних характеристиках подібних правопорушень, загальних підходах до їх виявлення, загальних засадах експертних досліджень, під час яких вивчаються різноманітні документи про банківські операції, особах, причетних до проведення банківських операцій.

Метою статті є визначення переліку дій під час дослідження банківських операцій, які формують умови скоєння правопорушень, у тому числі розкрадань коштів працівниками банків та імітації банкрутства.

Виклад основного матеріалу. Визначення можливих правопорушень у сфері банківської діяльності базується на правових засадах закону України «Про банки і банківську діяльність». Згідно з цим Законом банківська діяльність визначена як залучення вкладів грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [1, ст. 2]. Напрями своєї діяльності та спеціалізацію за видами послуг банк визначає самостійно [1, ч. 2 ст. 4]. Перелік банківських операцій було чітко визначено у ст. 3 закону України «Про банки і банківську діяльність» від 20 березня 1991 року № 872-ХІІ, який втратив чинність. До них відносимо:

1) залучення і розміщення грошових вкладів та кредитів;

2) здійснення розрахунків за дорученням клієнтів, банків-кореспондентів та їх касове обслуговування;

3) ведення рахунків клієнтів і банків-кореспондентів;

4) фінансування капітальних вкладень за дорученням власників або розпорядників інвестиційних коштів;

5) випуск платіжних документів і цінних паперів (чеків, акредитивів, акцій, облігацій, векселів тощо);

6) купівля, продаж і зберігання платіжних документів, цінних паперів, а також операції з ними;

7) видача поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, що передбачають їх виконання у грошовій формі;

8) придбання права вимоги з поставки товарів і надання послуг, прийняття ризику виконання таких вимог та інкасація цих вимог (факторинг);

9) придбання за власні кошти засобів виробництва для передачі їх в оренду (лізинг);

10) купівля в організацій і громадян та продаж їм іноземної валюти готівкою і валюти, що знаходиться на рахунках і вкладах;

11) купівля і продаж в Україні та за кордоном банківських металів;

12) залучення і розміщення дорогоцінних металів (у тому числі банківських металів) на рахунки і вклади та інші операції з цими цінностями відповідно до міжнародної банківської практики;

13) довірчі операції (залучення та розміщення коштів, управління цінними паперами та інше) за дорученням клієнтів;

14) надання консультаційних послуг;

15) проведення операцій щодо касового виконання державного бюджету за дорученням Національного банку України;

16) здійснення інших операцій з дозволу Національного банку України [2, п. 1–16 ч. 1 ст. 3].

Серед вказаних видів найбільша небезпека загрожує банківським операціям, передбаченим п. 1–13. При цьому основними видами правопорушень, як зазначає О. М. Бандурка, є розкрадання грошових коштів вкладників шляхом їх повного або часткового неоприбуткування, розкрадання облігацій державного займу та інших цінних паперів при купівлі їх у населення, розкрадання грошових коштів шляхом присвоєння нарахованих відсотків закладами клієнтів, розкрадання кредитів [3].

Слід зауважити, що визначення правопорушення з розкрадання грошових коштів шляхом їх повного або часткового неоприбуткування встановлюється за допомогою вивчення відповідних банківських документів, тобто з використанням документальних методів дослідження. Залежно від ситуації та згідно з Положенням Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку можуть бути використані для окремого дослідження такі банківські документи: чеки (чекові книжки), рахунки, акти платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, банківські виписки, прибуткові ордери, акредитиви з депонуванням коштів у банку

постачальника, векселі, особисті рахунки клієнтів, довідки про виведені залишки вкладів і суми нарахованих відсотків тощо [4]. За окремими документами проводиться арифметична перевірка даних та зустрічна перевірка. Наприклад, при перевірці нарахування відсотків закладами перевіряється також відповідність даних первинних банківських документів даним реєстрів бухгалтерського і синтетичного обліку (щоденні баланси, операційні щоденники, оборотні відомості, звіти про рух грошових коштів і цінних паперів, інвентаризаційні відомості на початок та кінець періоду, який встановлений для перевірки, реєстраційні журнали, бухгалтерські журнали за видами операцій банку, зведені картки бухгалтерського обліку з оборотами за добу).

У результаті вивчення первинних банківських документів і звірки даних встановлюють конкретні способи розкрадання. Слід погодитись із О. М. Бандуркою, який визначає як загальні:

- часткове неоприбуткування облігацій державного займу та інших цінних паперів при купівлі їх у населення з подальшим продажем населенню;

- неоприбуткування грошових коштів вкладників шляхом невнесення даних про їх надходження (повністю або частково) до операційного щоденника та особистого рахунку вкладника;

- умисно хибне нарахування відсотків закладами (від суми первинного вкладу замість фактичного залишку);

- переоформлення простого вкладу на строковий без повідомлення вкладника з метою присвоєння різниці в сумах нарахованих відсотків між простим і строковим вкладом;

- неправильний розрахунок відсотків за неповний календарний рік;

- розкрадання грошових коштів шляхом оформлення підроблених платіжних документів і цінних паперів (від імені фіктивних або неплатоспроможних підприємств та організацій);

- розкрадання грошових коштів шляхом використання фіктивних договорів та контрактів, підроблених товарно-транспортних документів на відвантаження продукції з депонуванням фіктивно нарахованих грошей;

- використання фіктивних векселів, векселів, не забезпечених реальною заставою (при авальному кредиті), а також векселів, за якими векселедавець є неплатоспроможною особою [3, підрозд. 4.3.3].

Як свідчить банківська практика, найбільші збитки у банківській діяльності наносять роз-

крадання кредитів. Згідно із законом України «Про банки і банківську діяльність» банківський кредит – це будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми [1, ст. 2]. Вказане визначення передбачає розгляд кредитної операції у два етапи: надання банківського кредиту та погашення кредиту і процентів за ним. Для здійснення правопорушення вирішальним моментом є перший етап, який передбачає звернення позичальника про надання кредиту. Саме в момент ухвалення рішення про кредитування в основному і виникають правопорушення. О. М. Бандурка характеризує розкрадання кредитів як таке, що може здійснюватися різними способами: у випадках, коли кредити надаються невеликим комерційним структурам, найчастіше нещодавно створеним (фіктивним) або приватним особам; у випадках, коли організаторами розкрадання є працівники банків, які самі знаходять співучасників [3, підрозд. 4.3.3].

На нашу думку, у першому випадку після отримання займаних коштів (у касі банку, за рахунок придбання товарно-матеріальних цінностей; конвертації у ВКВ) боржник зникає. У другому – можливим розвитком правопорушення є збільшення строку погашення кредиту за рахунок підробки документів про дебіторську заборгованість позичальнику (наприклад, облікових карток) робітником банку з подальшою спробою імітації реорганізації, самоліквідації або банкрутства юридичних осіб та списанням основної суми кредиту і відсотків за ним на збитки банку.

Проведення судово-економічної експертизи правопорушень у банківській діяльності в частині вивчення фактів розкрадання кредитів, з точки зору Г. А. Матусовського, передбачає розгляд питань, що вивчаються у ході розслідування, та видів документів з інформацією про кредитні операції [5, с. 301–304]. До питань, що вивчаються у ході розслідування, належать:

- коло працівників кредитно-фінансових служб банку та перелік працівників банку, які брали участь у наданні розглянутого кредиту, перелік працівників, які здійснюють контроль за використанням кредиту;

- інформація про представників позичальника;

- перелік документів, наданих позичальником для отримання кредиту, забезпечення кредиту,

та повнота отриманих документів, передбачена законодавством України;

- інформація банку про склад рішення про надання кредиту позичальнику;

- місцезнаходження документів наданих позичальником (служба, відділ банку);

- перелік документів на видачу кредитних коштів та їх місцезнаходження;

- дії банку для повернення кредитних коштів (номери наказів, розпоряджень, листів, звернень до суду) із зазначенням конкретних результатів.

Слід погодитись із Г. А. Матусовським, який розглядає дві основні групи документації з інформацією про кредитні операції: документи для рішення питання про порушення кримінального провадження та документи з інформацією про кредитно-фінансові операції [5, с. 301–304]. До першої групи слід віднести: документи фіктивні, зі слідами виправлень; документи, які встановлюють визначені обставини, що пов'язані з діями, про які надійшло повідомлення (статистична, аналітична та інша документація); акти ревізій, інвентаризації за матеріалами перевірок контролюючих органів.

До другої групи, у свою чергу, належать:

- установчі документи позичальника (засвідчені нотаріусом копії), картка зі зразками підписів і відбитка печатки (засвідчена нотаріусом), довідка з податкової адміністрації про постановку на облік, довідка статистичного управління про присвоєння кодів;

- заявка про надання кредиту (із вказівкою призначення, суми, строку повернення і його забезпечення), розрахунок економічної ефективності, копія договору або контракту, для виконання якого береться кредит, бухгалтерські статистичні звіти;

- копії контрактів та угод, баланс на останню звітну дату, засвідчений податковою адміністрацією, гарантії повернення кредиту (можуть бути підтверджені гарантійним листом банку із доданням установчих документів банку-гаранта; документи, що підтверджують право власності на майно позичальника; договір застави та інші документи, що підтверджують забезпечення повернення кредиту і платоспроможність позичальника);

- документи з використання кредиту;

- документи з повернення кредиту (платіжні доручення позичальника про повернення боргу в розмірі кредиту та відсотків за ним або розпорядження банку про списання боргу з рахунку позичальника, листи зі змінами умов договорів, заяви до суду, інші документи).

Слід погодитись із позицією М. І. Камлика, що основними принципами кредитування є те-

рміновість, цільовий характер позики, її забезпеченість товарно-матеріальними цінностями та платність [6, с. 164]. Поряд із цим, для перевірки обґрунтованості використання кредиту у межах судово-економічної експертизи необхідно дослідити правильність відображення фінансових результатів кредитного проекту і фінансового стану позичальника. При цьому оцінюється можливість достовірної оцінки доходу, ступеня завершеності операцій з виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт. Зокрема, при встановленні ступеня завершеності надання послуг визначаються: питома вага обсягу послуг, наданих на певну дату (наприклад, на дату балансу), у загальному обсязі послуг, які мають бути надані (щодо кожної з перевірених робіт); питома вага витрат, понесених підприємством при наданні послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. При цьому беруться до уваги лише ті зі здійснених витрат, що відображають обсяг наданих послуг на цю ж дату. Згідно з п. 13 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» (далі – П(С)БО 15), якщо дохід (виручка) від надання послуг не може бути достовірно визначений, то він відображається в бухгалтерському обліку в розмірі визначених витрат, що підлягають відшкодуванню [7]. Відповідно до п. 14, якщо дохід (виручка) від надання послуг не може бути достовірно оцінений і не існує ймовірності відшкодування понесених витрат, то дохід не визнається, а зазані витрати визнаються витратами звітного періоду. Якщо надалі сума доходу буде достовірно оцінена, дохід визнається за такою оцінкою [7].

Для визначення правильності та обґрунтованості витрат за діяльністю вивчається склад витрат, умови їх застосування згідно з наказом № 1 по підприємству (про облікову політику) та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (далі – П(С)БО 16). До складу витрат необхідно включати всі фактичні витрати щодо виконання робіт [8]:

- прямі матеріальні витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат;

- прямі витрати на оплату праці (заробітна плата та інші виплати працівникам, зайнятим у виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат);

- інші прямі витрати (всі виробничі витрати, які можуть належати до конкретного об'єкта витрат), наприклад, послуги сторонніх організацій та осіб, необхідні для виконання конкретних договорів із замовниками;

- відрахування на соціальні заходи;

– витрати на придбання спеціального обладнання і спеціального оснащення для проведення досліджень при виконанні робіт із землеустрою;

– амортизація основних засобів і нематеріальних активів загальнопромислового призначення;

– витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальнопромислового призначення;

– витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень;

– інші витрати загальнопромислового призначення, безпосередньо пов'язані з виконанням науково-дослідних і проектних робіт (послуг) із землеустрою; витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг): адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Згаданий раніше об'єкт витрат, згідно з п. 4 П(С)БО 16, – це продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат [8].

Витрати відображаються в бухгалтерському обліці лише за умови, що вони можуть бути достовірно оцінені, тобто мається документальне підтвердження суми витрат. Основою для визнання як витрат певного періоду є встановлення прямого зв'язку витрат із доходом певного періоду. Згідно з п. 8 П(С)БО 16, якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами. Особливу увагу при перевірці відображення витрат у бухгалтерському обліці слід звернути на виключення, перераховані в п. 9 П(С)БО 16, коли не визнається витратами й не включається до звіту про фінансові результати низка платежів [8]. Потрібна також перевірка наявності правильно оформлених первинних документів, за якими сума витрат може бути визначена і підтверджена (накладних, рахунків, актів приймання виконаних робіт тощо). Виявляються витрати з науково-дослідних і проектних робіт (послуг) із землеустрою, виконання яких було припинено з тих чи інших причин (наприклад, через розірвання договору), в результаті чого (за відсутності можливостей до отримання майбутніх економічних вигод – доходу) зменшуються власні кошти підприємства.

Списання витрат за замовлення (договори) на виконання науково-дослідних і проектних

робіт (послуг) із землеустрою може здійснюватися рівномірно протягом строку дії договору (лінійним способом) або пропорційно обсягу робіт (послуг) звітного періоду (за етапами робіт). Перевіряється дотримання способу списання витрат, зазначеного у наказі № 1 по підприємству (про облікову політику) протягом звітного року. Для перевірки формування фінансового результату від виконання науково-дослідних і проектних робіт (послуг) із землеустрою вивчаються кореспонденції рахунків за оборотно-шаховою відомістю за звітний період. Проводиться порівняння сум оборотно-шахової відомості з даними оборотних відомостей за окремими рахунками, а також із головною книгою, балансом і звітом про фінансові результати. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» (далі – П(С)БО 17) обліковий прибуток (збиток) – це сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку і відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період [9].

Згідно з п. 3.22 затверджених Міністерством фінансів України Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків) з урахуванням сум, які наведені у додаткових статтях [10]. Поточний податок на прибуток, згідно з П(С)БО 17, – це сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства [9]. Поточний податок на прибуток у п. 5 П(С)БУ 17 визнається як зобов'язання у сумі, що підлягає сплаті. Перевищення сплаченої суми податку на прибуток над сумою, яка підлягає сплаті, визнається дебіторською заборгованістю. При проведенні перевірки встановлюється повнота та своєчасність виконання зобов'язань підприємства (організації) перед бюджетом щодо податків, а при виявленні порушень розраховується сума пені щодо несвоєчасно внесених платежів до бюджету.

Для перевірки порівнянності показників фінансової звітності застосовуються затверджені Мінфіном України Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності. У цих рекомендаціях наводиться підрахунок сум за окремими рядками конкретної форми фінансової звітності, виходячи з алгебраїчної суми інших рядків аналізованої форми, а при зіставленні показників з різних форм фінансової звітності порівнюються значення

співставленням рядків за формами фінансової звітності, наприклад, рядок 4110 (графа 4 або 5) з форми № 4 «Звіт про власний капітал» співставляється з рядком 2460 (графа 3) з форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» [11].

Додатково, крім вивчених питань, експерту необхідно оцінити зміну фінансових результатів за період, що перевірявся. Для проведення такого аналізу може бути використана затверджена Мінфіном України Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки [12]. При проведенні фінансового аналізу за рахунок вивчення таких показників, як: обсяг реалізації науково-дослідних робіт (послуг), собівартість цих робіт (послуг), валовий дохід (збиток) від реалізації робіт (послуг), інші доходи і витрати операційної діяльності, фінансовий результат від операційної діяльності, доходи і витрати фінансової діяльності, фінансовий результат від фінансової діяльності, інші доходи і витрати, фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, чистий прибуток (збиток), – шляхом визначення абсолютного і відносного збільшення (зниження), коефіцієнта зростання кожного показника оцінюються зміни у структурі та динаміці показників за попередній і звітний періоди. За необхідності проводиться факторний фінансовий аналіз, який оцінює вплив окремих показників на рівень відповідних результативних показників. Наприклад, факторний аналіз валового прибутку (збитку) свід-

чить про вплив зростання (зменшення) чистого доходу (виручки) від реалізації науково-дослідних і проектних робіт із землеустрою та собівартості цих робіт (послуг) на валовий прибуток (збиток). При цьому зіставлення суми чистого доходу за звітний період з сумою за попередній період (форма 2 стр. 035, гр. 3 – форма 2 стр. 035, гр. 4) вказує на вплив чистого доходу на зміну суми валового прибутку (збитку), а зіставлення суми собівартості реалізованих науково-дослідних і проектних робіт (послуг) за попередній період з сумою за звітний період (форма 2 стр. 040, гр. 4 – форма 2 стр. 040, гр. 3) – на вплив за рахунок зміни собівартості реалізації зазначених робіт (послуг) згідно з таблицею 7 цієї Методики [12]. Для більш повного виявлення факторів впливу на загальні підсумки фінансової діяльності підприємства (організації) може бути проведений аналіз зміни доходів і витрат щодо виконання окремих видів продукції (робіт, послуг) за питомою вагою кожного виду продукції (робіт, послуг) у загальному обсязі реалізації.

Висновки. Наведені дії з вивчення банківських операцій створюють умови для своєчасного розкриття скоєних правопорушень із розкрадання кредитних коштів працівниками банків (особливо при використанні кредиту частинами) на умовах звернення керівництва банків при наявності такої підозри. Цим самим запобігається також приховування інших правопорушень шляхом імітації банкрутства.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність : закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст. 30.
2. Про банки і банківську діяльність : закон України від 20 берез. 1991 р. № 872-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1991. – № 25. – Ст. 281. – Втратив чинність.
3. Бандурка А. М. Финансово-экономический анализ : учебник / А. М. Бандурка, И. М. Червяков, О. В. Посылкина. – Харьков : Ун-т внутр. дел, 1999. – 394 с.
4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом М-ва фінансів України від 24 трав. 1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>.
5. Матусовский Г. А. Экономические преступления: криминалистический анализ / Г. А. Матусовский. – Харьков : Консум, 1999. – 480 с.
6. Камлик М. І. Особливості обліку і використання обліково-бухгалтерських документів при виявленні та розслідуванні корисливих злочинів у галузях економіки. Судова бухгалтерія / М. І. Камлик – Київ : Синтез, 1995. – 256 с.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом М-ва фінансів України від 29 листоп. 1999 р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом М-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» : затв. наказом М-ва фінансів України від 28 груд. 2000 р. № 353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01>.
10. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : затв. наказом М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461791>.

11. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності : затв. наказом М-ва фінансів України від 11 квіт. 2013 р. № 476 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461795>.

12. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : затв. наказом М-ва фінансів України від 14 лют. 2006 № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.

Надійшла до редколегії 26.11.2015

ЕВДОКИМЕНКО С. В. СУДЕБНО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭКСПЕРТИЗА В ПРОТИВОДЕЙСТВИИ ПРАВОНАРУШЕНИЯМ В БАНКОВСКОЙ СФЕРЕ

Рассмотрены вопросы выявления правонарушений по разворовыванию денежных средств путём их полного или частичного неоприходования, что устанавливается в процессе изучения банковских документов, иначе говоря, с использованием документальных методов исследования. Определены способы разворовывания кредитов, которые наносят наибольшие потери в банковской деятельности. Указано, что проведение судебно-экономической экспертизы правонарушений в банковской сфере в части исследования фактов разворовывания кредитов предусматривает рассмотрение определённых вопросов, которые изучаются в процессе расследования, видов документов с информацией о кредитных операциях. Одновременно с изучением этих вопросов эксперту необходимо оценить смену финансовых результатов за период, который проверялся.

Ключевые слова: банковские операции, денежные средства, вклады, кредиты, платежи, учётные документы.

YEVDOKIMENKO S. V. FORENSIC AND ECONOMIC EXPERTISE IN COMBATING VIOLATIONS IN THE BANKING SECTOR

The article is focused on revealing crimes of embezzlement of funds by the way of their full or partial non-capitalization that is established by studying the relevant banking documents, i.e. by using documentary research methods. By the way of studying the original banking documents and verification of data it is possible to set the ways of stealing loans that are of the biggest losses for banking activities. Conduction of forensic and economic expertise of the offences in the banking activities in the part of examining evidence of theft of credits include consideration of the issues examined in the course of investigation, types of documents with the information on credit operations, and while studying these issues, the expert should evaluate the change in financial results for the period that is being investigated.

Keywords: banking transactions, cash, deposits, loans, mutuary, payments accounts and records.

УДК 343.123.1

О. В. ІВАНЦОВА,

здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ,
спеціаліст-юристоконсульт 1 категорії відділу правової роботи
Державної фінансової інспекції в Харківській області

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ЗЛОЧИНІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ ЦУКРОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Розглянуто питання взаємодії правоохоронних органів України з органами державного фінансового контролю у протидії злочинності в галузі цукрового виробництва. Висвітлено роль Державної фінансової інспекції України у протидії злочинності у сфері економічної безпеки держави.

Ключові слова: взаємодія, правоохоронні органи, органи державного фінансового контролю, ревізія.

Ivantsova, O.V. (2015), "Organization of interaction between investigators and the state financial control agencies in detecting crimes on the enterprises within the industry of sugar production" ["Orhanizatsiia vzaïemodii slidchikh z orhanamy derzhavnoho finansovoho kontroliu pry vyïavlenni zlochyniv na pidpriïemstvakh haluzi tsukrovoho vyrobnytstva"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 83–88.